

Teksts **Māris Kīrsons**

Tādējādi sperts pirmais solis liellopu nozares vertikālās integrācijas virzienā, kur savs ieguvums ir gan pārstrādātājiem, gan arī audzētājiem. Šāds sadarbības modelis varētu būt arī sekmīgs risinājums starp audzētājiem un pārstrādātājiem citās pārtikas produktu grupās.

Neizmantotās attīstības iespējas

“Visos iespējamajos politiku, ierēdņu, uzņēmēju un patērētāju līmeņos tiek daudz runāts par pašmāju tautsaimniecības attīstību, ekonomisko transformāciju, Zaļo kursu, jaunām darba vietām, lielākiem eksporta ienākumiem un prāvākiem nodokļu maksājumiem. Taču, lai īstenotos darbos, ir nepieciešams, ka to, ko izaudzē pašmāju lauksaimnieki, šeit pat arī pārstrādātu augstas pievienotās vērtības produktos un tad realizētu Latvijas vai, vēl jo vairāk, ārvalstu noieta tirgos,” uzsver Latvijas gaļas pārstrādātāju asociācijas ģenerāldirektors Normunds Šmits. Viņaprāt, pašlaik tiek novērots zināms absurds, jo ļoti iespaidīgos apjomos tiek eksportēti dzīvi liellopi un to gaļa, vienlaikus šo pašu izejvielu Latvijas tirgū pietrūkst gaļas pārstrādes uzņēmumiem, kuri to importē. “Dzīvu liellopu eksports būtībā ir pielīdzināms neapstrādātu izejvielu, piemēram, apaļkoksnes, kuru var pārstrādāt Latvijā, eksportam,” uzsver

N. Šmits. Viņš atgādina, ka valsts varētu iegūt jaunas darba vietas un arī nodokļos varētu iegūt lielākas summas, ja šos liellopus, kurus pašlaik eksportē, pārstrādātu gatavos augstas pievienotās vērtības produktos, kas nonāktu gala patērētāju veikalu plauktos.

“Gaļas eksports ir labāks nekā dzīvu liellopu realizācija ārzemēs, taču vislielākais ieguvums valstij būtu tieši gatavu gaļas izstrādājumu realizācijas,” tā uz jautājumu par gaļas eksporta devumu valstij atbild N. Šmits. Viņš arī norāda, ka dzīvu liellopu un pat to gaļas “vizināšana”, tos eksportējot un pēc tam arī importējot, neatbilst ES Zaļā kursa izvirzītajiem mērķiem – CO₂ izmešu apjomu samazināšanai. “Kas tas par Zaļo kursu, ja gaļu importējam no vairāk nekā 1000 km attāluma? Lai būtu reāls Zaļais kurss, tad pašu mājās izaudzētais jāpārstrādā gatavos izstrādājumos, kas nonāk Latvijas un ārvalstu veikalu plauktos, tādējādi tiek samazināti transportēšanas CO₂ izmešu apjomi,” tā N. Šmits.

Statistika šokē

“Šokējoši dati, jo Latvijā pēdējo piecu gadu laikā (2017–2022) ir samazinājies nokauto liellopu skaits no 100 tūkstošiem līdz 77 tūkstošiem gadā (23% kritums), bet liellopu eksports ir palielinājies no 74 tūkstošiem līdz 86 tūkstošiem gadā (16% kāpums). Tas nozīmē, ka Latvijā arvien vairāk sagatavo izejvielu ārvalstīm, un vienlaikus importējam lielāko tiesu liellopu gaļas produktu,” situāciju raksturo Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas ģenerāldirektors Rolands Feldmanis. Viņaprāt, pašreizējā situācijā, kad esam kļuvuši par izejvielu piegādes valsti mūsu kaimi-

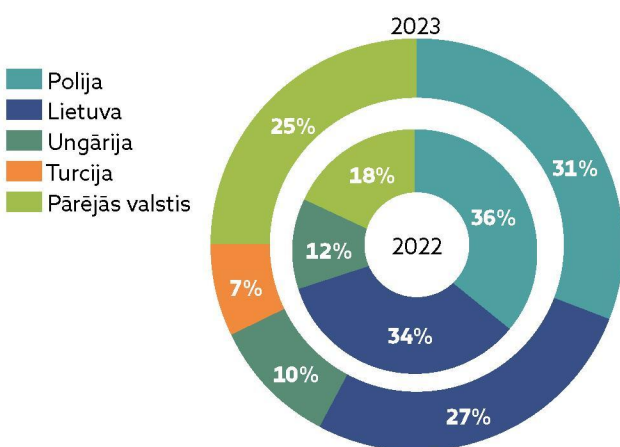
ņiem, Latvijas ražotāji un pārstrādātāji zaudē iespēju attīstīties. “Arī Latvijas liellopu audzētājiem ir mazākas attīstības iespējas, jo patērētā dominē imports (2021. gadā – 74%), kura pamatā ir ārvalstīs audzētu liellopu gaļa. Taču situāciju var mainīt, ciešāk sadarbojoties liellopu gaļas pārstrādātājiem un audzētājiem,” uzsver R. Feldmanis.

Pirmais solis

Lai mainītu esošo situāciju, kooperatīvā sabiedrība *Latvijas liellops* ir noslēgusi vienošanos ar SIA *Cēsu gaļas kombināts*, kurš piedāvā paaugstinātu fiksētu iepirkuma cenu. “Jau ir veiktas pirmās divas piegādes, un pašlaik gan piegādātāji, gan pārstrādātāji jau var izdarīt pirmos secinājumus un pilnveidot procesus, lai būtu veiksmīga sadarbība,” skaidro kooperatīvās sabiedrības *Latvijas liellops* valdes priekšsēdētāja Alma Bērziņa. Viņa atzīst, ka pašlaik būtiskākais izaicinājums ir tieši liellopu gaļas cenas kritums pasaules tirgū. “Ražotājs fiksē cenu uz visu mēnesi, ko ļoti novērtē liellopu audzētāji, bet, cenai mēneša otrajā pusē sarūkot, ražotājs var “iebraukt” zaudējumu segmentā,” skaidro A. Bērziņa. Viņa gan ir pārliecināta, ka visi problēmjautājumi tiks atrisināti un laika gaitā tiks noslīpēts arī sadarbības mehānisms. “Pašlaik kooperatīvā apvienojušies 12 liellopu audzētāji, kas savus lopus dzīvā veidā neeksportē, bet pārdod tos pārstrādei *Cēsu gaļas kombinātam*,” uzsver A. Bērziņa. Viņa pieļauj, ka sekmīga sadarbība ar *Cēsu gaļas kombinātu* perspektīvā palielinās kooperatīva biedru skaitu, vienlaikus šo sadarbības modeli sāks izmantot arī citi audzētāji un pārstrādātāji. ➔

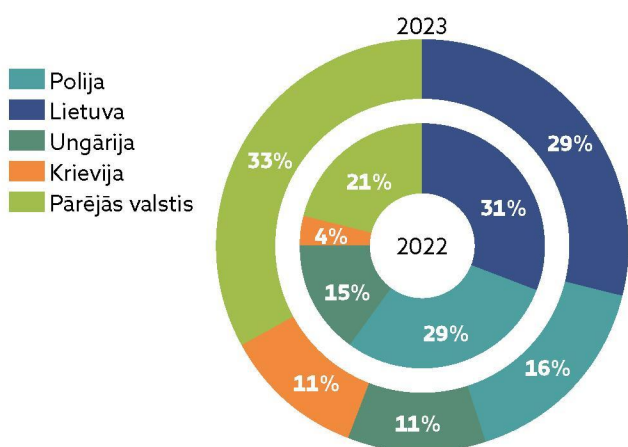
Liellopu eksports pa valstīm

Pēc skaita, janvārī–aprīlī 2022. un 2023.

Liellopu eksports pa valstīm

Milj. eiro, janvārī–aprīlī 2022. un 2023.

Avots: Komisija (DG Agri), EUROSTAT, LDC